SUOMEN PERIMISTOIMISTOJEN LIITTO

22.2.2022

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry:n lausunto eduskunnan talouskunnalle hallituksen esityksestä laeiksi saatavien perinnästä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 241/2021 vp).

Suomen Perimistoimistojen Liitto ry (jäljempänä myös ”SPL”) kiittää asiantuntijalausunnon pyytämisestä. SPL toteaa, että se on esittänyt näkemyksensä oikeusministeriölle mm. eriävässä mielipiteessä 30.8.2021 sekä toimittanut kommentit lausuntopalveluun jätetyistä lausunnoista 24.11.2021 ja muutetusta HE -luonnoksesta 21.12.2021.

SPL:n näkemykset pohjautuvat pitkään ja kattavaan kokemukseen perinnän käytännön työstä. Liiton jäsenyritykset ovat sitoutuneet vastuullisen perinnän periaatteisiin ja ne hoitavat Suomessa yli 90 % ulkoistetusta yksityisoikeudellisten saatavien vapaaehtoisesta perinnästä.

1. **Perintäkulujen enimmäismäärät 10 e §**

Yrityssaatavan perintäkulujen määriä huojennettiin koronakriisin vuoksi säädetyssä väliaikaisessa laissa siten, että kulut alittavat aluehallintoviraston ratkaisukäytännössä ja oikeusministeriön velkomustuomioita koskevassa selvityksessä kohtuulliseksi katsotut perintäkulujen määrät (HE 191/2020 s. 14). Huojennus alle kohtuullisen tason oli perintälain 10 §:n vastainen. Kyseisen säännöksen mukaan velallisen on korvattava perinnästä velkojalle aiheutuvat kohtuulliset kulut. Korvausvelvollisuus voi perustua sekä velkojan omista perintätoimista aiheutuviin kuluihin että kuluihin, joita velkojalle aiheutuu sen johdosta, että velkojan on suoritettava toimeksisaajalle (kuten perimistoimistolle) korvausta perinnän suorittamisesta. Perintäkulut ovat tämän aiheuttamisperiaatteen mukaisesti luonteeltaan verrattavissa korvaukseen siitä vahingosta, joka velkojalle aiheutuu sen vuoksi, että saatavaa on jouduttu perimään.

Nyt ehdotuksessa ei ole otettu huomioon perintäalan lisääntyneitä velvoitteita eikä nykyistä kustannustasoa. Kuluja on alennettu joltain osin jopa alle väliaikaisessa laissa huojennettujen kulujen määrän. Ehdotukset perintäkulujen määristä ovatkin liian alhaiset eivätkä perustu tosiasiallisesti aiheutuvaan työmäärään ja kustannuksiin. Tällä voi olla seurauksia varsinkin perintätoimistojen veloituskäytäntöihin. Nykyisin perintätoimistot useimmiten laskuttavat toimeksiantajia perintäpalveluista vasta siinä vaiheessa, kun velallinen on tehnyt suorituksensa. Liian alhaiseksi säädetyt perintäkulujen enimmäismäärät voivat johtaa siihen, että perintäyhtiön laskutus toimeksiantajalta entistä useammin käynnistyy heti eikä vasta mahdollisen velallisen suorituksen jälkeen. Lisäksi toimeksiantaja ei välttämättä voi enää periä perinnästä aiheutuvia kuluja kokonaisuudessaan velalliselta vaan osa voi jäädä aiheuttamisperiaatteen vastaisesti toimeksiantajan tappioksi.

a) Perintätoimien enimmäiskulut maksuvaatimuksissa (yksityisoikeudelliset yrityssaatavat) 10 e § 1 mom. 2) kohta a) - d)

Ehdotuksen mukaan velalliselta saisi vaatia perintätoimista ensimmäisen maksuvaatimuksen osalta 50 euroa ja toisen maksuvaatimuksen osalta 25 euroa, jos pääoma on enintään 500 euroa. Jo väliaikaisessa laissa huojennettu perintäkulu on ensimmäisen maksuvaatimuksen osalta 50 euroa. Tämä alittaa aluehallintoviraston mukaisen ratkaisukäytännön. Esimerkiksi aluehallintoviraston päätöksessä ESAVI/10747/05.11.11/2016 katsottiin, että 109 euron maksuvaatimuskulua ei voitu pitää kohtuuttoman suurena perintätoimiston periessä 132 euron suuruista saatavaa.

Katsomme, että jos saatavan pääoma on enintään 500 euroa, tulee enimmäiskulun olla 50 euron sijasta vähintäänkin 80 euroa, jotta sitä voidaan pitää velkojan kannalta kohtuullisena. Kokonaiskuluvastuuta tulee muuttaa vastaavasti. Esityksessä on kuitenkin korostettu, että määrät ovat enimmäismääriä, ja perittävien kulujen tulee yksittäistapauksessa aina täyttää myös 10 §:n 1 momentissa perintäkuluille asetettu yleinen kohtuullisuusvaatimus. Esityksen mukaan kohtuullisena ei esimerkiksi voitaisi pitää sitä, että pääomaltaan vain muutaman euron saatavaa koskevasta maksuvaatimuksesta voitaisiin periä enimmäismäärä.

Ehdotuksen mukaan velalliselta saisi vaatia perintätoimista ensimmäisen maksuvaatimuksen osalta 70 euroa ja toisen maksuvaatimuksen osalta 35 euroa, jos pääoma on yli 500 euroa, mutta alle 2.500 euroa. Väliaikaisessa laissa kohtuullisista kuluista huojennettu perintäkulu on ensimmäisen maksuvaatimuksen osalta 80 euroa. Tämä alittaa selvästi aluehallintoviraston mukaisen ratkaisukäytännön, jossa kohtuullisiksi perintäkuluiksi on katsottu tällaisten pääomien osalta noin 110 euroa. **Katsomme, että jos saatavan pääoma on yli 500 euroa, tulee enimmäiskulun olla 70 euron sijasta vähintäänkin nykyisen aluehallintoviraston ratkaisukäytännön mukainen eli 110 euroa, jotta se ei ole velkojan kannalta kohtuuton.** Kokonaiskuluvastuuta tulee muuttaa vastaavasti.

b) Perintätoimien enimmäiskulut maksuvaatimuksissa (suoraan ulosottokelpoiset yrityssaatavat) 10 e § 1 mom. 2) kohta e)

Ehdotuksen mukaan suoraan ulosottokelpoisille saataville olisi käytössä vain alin kategoria ja saatavan pääomasta riippumatta perintäkulua voisi vaatia perintätoimista vain 50 euroa ensimmäisessä maksuvaatimuksessa ja toisen maksuvaatimuksen osalta 25 euroa.

Väliaikaisessa laissa suoraan ulosottokelpoisten saatavien perintäkulut on huojennettu 50 euroon, jos saatavan pääoma on enintään 500 euroa ja 80 euroon, jos saatavan pääoma on yli 500 euroa. Nyt siis esitetään, että perintäkulut menevät yli 500 euron saatavissa alle huojennettujen kulujen määrän.

Suoraan ulosottokelpoisten saatavien osalta tulee noudattaa samaa huolellisuutta ja tehdä samat toimenpiteet kuin yksityisoikeudellistenkin saatavien osalta. Lisäksi näidenkin saatavien osalta tulee noudattaa perintälain 10 §:ää, jonka mukaan korvattavien kulujen kohtuullisuutta arvioitaessa on otettava huomioon saatavan suuruus.

Vaikka maksut ovat suoraan ulosottokelpoisia, niiden toimittaminen suoraan ulosottoon ei ole perintätoimenpiteenä velallismyönteistä eikä yhtä tehokasta ja joustavaa. Ulosoton taulukkomaksu nousee yli 50 euron yli 335 euron perityn saamisen osalta ja on nykyisin korkeimmillaan 210 euroa. Sen lisäksi velkojan tulee suorittaa ulosotolle 1,45 % tilitysmaksua ja käsittelymaksua. Vapaaehtoisen perinnän perintätoimet ovat yleisesti ottaen ulosottoperintää työläämpiä.

Yhtä ainutta kategoriaa perusteltiin vielä välimuistiossa sillä, että suoraan ulosottokelpoisten saatavien osalta ei ole olemassa välitöntä viranomaiskontrollia kun taas yksityisoikeudellisten saatavien osalta käräjäoikeus tutkii perintäkulujen oikeellisuuden viran puolesta (välimuistio s. 66). Katsoimme, että voidaan pitää epäuskottavana, etteivät suoraan ulosottokelpoisten saatavien velkojat huolehtisi siitä, että ulosottoon toimitettaisiin vain perintälain mukaisia perintäkulusaatavia. Velallinen voi olla vastuussa perintäkulujen korvaamisesta vain velkojalle, toimeksisaaja ei voi vaatia perintäkuluja itsenäisesti. Tällä on haluttu korostaa sitä, että erityisesti suoraan ulosottokelpoisia saatavia perittäessä velkoja on vastuussa myös perintäkulujen oikeellisuudesta ja velkoja valvoo, miten sen antamia perintätoimeksiantoja hoidetaan (HE 57/2012 s. 20-21). Suoraan ulosottokelpoisia saatavia koskee ulosoton asiamieskielto, joka estää perintätoimiston toimimisen julkisyhteisön asiamiehenä ulosotossa. Lisäksi tietysti valvontaviranomaiset valvovat perintätoimistojen perintäkuluveloitusten oikeellisuutta.

Välimietinnön jälkeen ehdotusta muutettiin niin, ettei suoraan ulosottokelpoisten saatavien perintäkuluja voisi laittaa ulosottoon pääsääntöisesti kuin enintään 40 euroa. Kyseinen edellisessä kappaleessa esiin tuotu välimuistion perustelu on siis menettänyt merkityksensä. SPL katsoo, että väliaikaisesta laista poikkeavaan yhteen kategoriaan tulisi olla joku peruste ottaen huomioon perintälain 10 § ja se, että kulullisia perintätoimenpiteitä on rajoitettu. Hallituksen esityksessä peruste ei ilmene perintäkulukategorian yhteydessä (s. 26) eikä erillisessä suoraan ulosottokelpoisten saatavien kohdassa (s. 28). Pelkkä maininta oikeustilan selkeyttämisestä (s. 34) ei aukene ottaen huomioon, että myös yksityisoikeudellisille saataville on säädetty selkeät enimmäismäärät ja ulosottokelpoisten saatavien ulosottokelpoisuus -säännösehdotuksesta (10 j §) on tehty kaikkea muuta kuin selkeä.

Myöskään maininta kuluttajasaatavien suoraan ulosottokelpoisten erillisestä kategorioista (s. 42) ei aukene. Erilaista kuluttajasaatavien suoraan ulosottokelpoisille saataville säädettyä perintäkulua on perusteltu aikanaan (HE 21/2004) sillä, että yhden perintäkerran raja vastasi toisiksi alinta ulosoton taulukkomaksua eli sitä maksua, joka kuluttajasaatavien ulosottoperinnässä käytännössä yleisimmin katsottiin tulevan velallisen maksettavaksi. Toisin kuin kuluttajasaatavien osalta, julkisoikeudelliset yrityssaatavat eivät ole pieniä terveyskeskusmaksuja vaan kyse on yleensä suurimmista saatavista eikä niiden perintää voi pitää rutiininomaisena perintänä. Lisäksi kuluttajasaataviin säännös on aikanaan tullut lakiin silloin kun perintätoimistoilla ei vielä ollut huomattavia lakeihin liittyviä erilaisia velvollisuuksia ja tehtäviä. SPL onkin tuonut esiin, että säännökset kuluttajasaatavien perintäkulujen enimmäismääristä ovat jääneet ajastaan jälkeen.

Katsomme, että suoraan ulosottokelpoisia yrityssaatavien perintäkuluille ei tule säätää omaa 50 euron kulukategoriaa vaan niitä tulisi käsitellä samoin kuin yksityisoikeudellisia saatavia neljän kategorian mukaisesti. Kokonaiskuluvastuuta tulee toki muuttaa vastaavasti.

c) Tratan käyttämisestä aiheutuvat enimmäiskulut 10 e § 1 mom. 7) kohta

Ehdotetut tratan käyttämisestä aiheutuvat enimmäiskulut ovat kolmessa ensimmäisessä kategoriassa liian alhaiset ottaen huomioon tratasta aiheutuva työmäärä, huolellisuusvelvoite ja siitä johtuva korvausvastuu. **Tratan kohtuullisen kulun arvioinnin pohjana voitaisiin lähtökohtaisesti pitää hallituksen esityksen luonnoksessa II 16.6.2020 ehdotettua 150 euroa kategoriasta riippumatta.** Kokonaiskuluvastuuta tulee määrältään muuttaa vastaavasti.

Em. esitysluonnos perustui kohtuulliseen kulumäärään ja se vastasi trattakulun osalta pitkälti aluehallintoviraston ratkaisukäytännön mukaista kulua. On myös huomattava, että kyse on enimmäiskulusta ja toisin kuin muut velkojat, perintätoimintaa ammattimaisesti harjoittavalla on oikeus saada kustannusten lisäksi myös kohtuullinen palkkio, joka perintätoimiston pitää sisällyttää kyseiseen kuluun.

2. Saatavien yhdistäminen 10 g §

Ehdotuksen mukaan jos kyseessä on samaan sopimukseen perustuvat tai muuten samasta perusteesta johtuvat saatavat, ne tulee koota mahdollisuuksien mukaan samaan maksuvaatimukseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että kestovelkasuhteissa uudet erät tulee lisätä jo olemassa olevaan toimeksiantoon ns. lisäsaldona. Tällöin jo olemassa olevasta toimeksiannosta lähtee uuden erän osalta uusi maksuvaatimus, joka voi enimmäismäärältään olla heti vain puolet ensimmäisen maksuvaatimuksen enimmäismäärästä.

Sen arvioiminen, koska kyse on samasta saatavasta, ei aina ole yksinkertaista. Se milloin saatavia tulee yhdistää ja milloin ei, vaatii useita erilaisia määrityksiä. Ehdotus on kuitenkin siltä osin selkeä, että se koskee nimenomaisesta samaa saatavaa ja perusteluissa on määritelty mitä sama saatava tarkoittaa.

SPL on kuitenkin pyytänyt, että **lain selkeyttämisen vuoksi olisi tärkeää, että lain perusteluihin saataisiin esimerkkejä tapauksista, jolloin saman saatavan osalta yhdistämisiä ei tarvitse tehdä**. SPL on listannut esimerkkejä tällaisista tilanteista, jotka aluehallintovirasto on pitänyt hyväksyttävinä:

- siirretty oikeudelliseen perintään,
- siirretty teknisesti ulosottoon tai toimeksiantajalle ulosottoon toimitettavaksi (suoraan ulosottokelpoiset)
- maksettu välissä kokonaan,
- tulleet perustellusti riitautetuksi,
- luonteeltaan eri tavalla käsiteltävät (vrt. yksityisoikeudellinen ja julkisoikeudellinen velka);
- tratattavana (tratan perusteella protestoitava saldo ei voi muuttua trattakirjeen ja protestoimisen välillä)
- otettava huomioon konkurssissa, velkajärjestelyssä tai saneerausvelkana; tai
- samaan sopimukseen perustuvia, mutta velasta vastaavat henkilöt vaihtuvat tai näiden henkilöiden lukumäärä

muuttuu (ks. esim. laki asuinhuoneiston vuokrauksesta 11§).
- velka-asiaa, jossa lähetetty maksuvaatimus sisältää sähkömarkkinalain 103 §:n mukaisen katkaisuvaroituksen

Välimuistiossa oli edes osa näistä esimerkeistä, mutta nyt ne on aiheettomasti poistettu hallituksen esityksestä. SPL ei näe syytä minkä vuoksi lakia ei voisi listauksen perusteella selkeyttää. Välimuistiossa oli vielä perustelu: ”Jos useassa erässä erääntyneen saatavan perinnässä on kuitenkin edetty niin pitkälle, ettei yhdistämistä voida enää pitää tarkoituksenmukaisena, saatavia ei ole tarpeen yhdistää. Esimerkkinä voidaan ensinnäkin mainita tilanne, jossa aiempi saatava on jo tullut kokonaan maksetuksi. Toisena esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa saatavien yhdistäminen estäisi jo lähetetyn tratan protestoinnin. Lähtökohtaisesti myöskään tilanteessa, jossa saatava on jo siirretty oikeudelliseen perintään tai ulosottoon, saatavia ei olisi tarpeen yhdistää.” (välimuistio s. 89).

3. Velallisen kokonaiskuluvastuun ylittäminen 10 h § 2 mom.

Ehdotuksen perustelujen mukaan (s. 62): ”Useassa erässä erääntyvien saatavien yhdistäminen johtaa usein perintätoimien enimmäismäärien ylitykseen, ja tätä voidaan lähtökohtaisesti pitää perusteltuna 10 g §:n 3 momentin nojalla. Arvioinnissa on kuitenkin otettava huomioon myös se, mitä tässä pykälässä säädetään eli voidaanko ylitystä pitää 10 h §:n pykälän valossa perusteltuna.” Tämä tarkoittaa käytännössä, että perintätoimien enimmäismäärät voitaisiin ehdotuksen mukaan yrityssaatavien osalta ylittää vain jos velallinen on omilla aktiivisilla toimillaan – esimerkiksi aiheettomia väitteitä esittämällä – tarkoituksellisesti pyrkinyt vaikeuttamaan perintää ja saatava ei ole toimenpiteeseen nähden suhteeton. Kyse on siis hyvin marginaalisesta tilanteesta eli käytännössä kokonaiskulukattoa ei voisi ylittää.

Hallituksen esityksessä (s. 19) todetaan, että myös velkasuhteessa esimerkiksi osasuorituksen tai lisäsaatavan vuoksi tapahtuneet muutokset voivat vaikuttaa lähetettävien maksuvaatimusten määrään. Ehdotuksessa on siis ymmärretty, että jotkut tilanteet voivat aiheuttaa tarvetta useampiin maksuvaatimuksiin. On myös huomattava, että samassa saatavassa voi olla paljon auki aiheellisia maksumuistutuskuluja eri vastuullisten osalta jo siinä vaiheessa kun saatava tulee perintätoimistoon perittäväksi ja myös nämä maksumuistutuskulut lasketaan mukaan kokonaiskulukattoon. Ehdotuksessa ei ole perusteltu, minkä vuoksi kokonaiskulukattoa ei voi kuitenkaan ylittää, jos saman saatavan osalta perintään tulee uusia eriä tai ylittämiselle on jokin muu 10 g §:n perusteluissa mainittu erityinen aihe. Katsomme, että perusteluissa tulisi avata, minkä vuoksi olisi tarkoituksenmukaisempaa esimerkiksi edetä nopeammin oikeudelliseen perintään ja jatkaa myöhemmin erääntyvien erien osalta uudella perinnällä. Tämä lisää velalliselta vaadittavien perintäkulujen määrää siihen nähden, että perintää jatkettaisiin samalla toimeksiannolla ja puolikkailla maksuvaatimuskuluilla.

Lakivaliokunta toi väliaikaisen lain osalta LaVM 12/2020: ”On myös huomattava, että ehdotetut perintäkuluja samoin kuin perintätoimia koskevat säännökset eivät ole ehdottomia, vaan niihin sisältyy joustavuutta käytännön tapauksia varten. Enimmäistasot voidaan siten tietyin edellytyksin ylittää.” Käytännössä nyt ollaan säätämässä lakia, jossa joustavuutta ei käytännössä ylityksille kokonaiskaton osalta löydy vaikka perusteita tähän ei ole ja säännös on vastoin perintälain 10 §:ää.

SUOMEN PERIMISTOIMISTOJEN LIITTO

4. Suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulujen ulosottokelpoisuus 10 j §

Välimuistiossa suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulut olivat suoraan ulosottokelpoisia samaan tapaan kuin suoraan ulosottokelpoisten kuluttajasaatavien perintäkulut. Välimuistiossa tuotiin esiin, että aiempi laissa oleva rajaus perustui siihen, että ”niiden osalta ei ole ollut olemassa erillistä sääntelyä, jolloin rinnastaminen on tullut tehdä 2 momentin 2 kohdan nojalla kuluttajasaatavia koskeviin kuluihin. Koska nyt ehdotetaan säädettäväksi omat rajat myös yrityssaatavien kuluille, niin ei ole olemassa syytä, miksi kulut tulisi edelleen rinnastaa kuluttajasaataviin.” Lisäksi tiedossa oli, että väliaikaisen lain pikaisen valmistelun yhteydessä aikaisempaa rajausta ei ehditty arvioimaan uudelleen.

Nyt hallituksen esityksessä kuitenkin ehdotetaan:
”Jos perittävänä on suoraan ulosottokelpoinen kuluttajasaatava, myös saatavan perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut ovat suoraan ulosottokelpoisia.
Jos perittävänä on muu suoraan ulosottokelpoinen saatava kuin kuluttajasaatava, sen perinnästä velkojalle aiheutuvat kulut ovat suoraan ulosottokelpoisia siltä osin kuin niiden määrä ei ylitä: 1) 40 euroa kutakin viivästynyttä maksuerää kohti, jos saatava koostuu 10 i §:ssä tarkoitetuista maksuista; 2) suoraan ulosottokelpoisen kuluttajasaatavan perintäkuluille 10 a §:n 1 momentissa säädettyjä enimmäismääriä pois lukien mainitun momentin 1 ja 5 kohta, joiden sijasta sovelletaan 10 e §:n 1 momentin 1 ja 4 kohtaa, jos kyse on muusta kuin 1 kohdassa tarkoitetusta saatavasta. Perintäkulut ovat kuitenkin 2 momentin 2 kohdan nojalla suoraan ulosottokelpoisia yhteensä enintään 65 euroon saakka. Jos velkoja ei voi vähentää arvonlisäveroa verotuksessaan, saadaan 2 momentissa tarkoitettujen enimmäismäärien sekä 3 momentissa tarkoitetun enimmäismäärän lisäksi velalliselta vaatia arvonlisäveroa vastaava määrä. Myös arvonlisäveroa vastaava määrä on suoraan ulosottokelpoinen, jos itse perintäkulu on suoraan ulosottokelpoinen.

Säännöstä voi objektiivisesti pitää hyvin vaikeasti tulkittavana ja ymmärrettävänä. Hallituksen esityksestä ei ilmene, mikä on syy siihen, että perintäkulujen ulosottokelpoisuus poikkeaa 1 momentin ja 2 momentin osalta toisistaan. Miksi esim. jätemaksujen osalta ulosottokelpoista perintäkulua olisi enimmillään 65 euroa, mutta maksuun, johon sovelletaan kauppaehtolakia, ulosottokelpoista perintäkulua olisi enimmillään 40 euroa per erä.

Loppuosa perintäkuluista tulisi vaatia käräjäoikeudesta. Tämä aiheuttaa velalliselle oikeudenkäyntimaksun ja oikeudenkäyntikuluja sekä tuomiosta tulee erillinen maksuhäiriömerkintä. Säännöstä perustellaan hallituksen esityksessä sillä, ettei säännöksen arvioida johtavan siihen, että erillistä täytäntöönpanoperustetta haettaisiin jatkossa merkittävästi useammin kuin nykyisin. SPL:n käsityksen mukaan ei voida pitää asianmukaisena, että lainsäädännön hankaluudella pyritään vaikeuttamaan velkojaa saamasta korvausta perinnän aiheuttamista kustannuksista. Velallisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta ei myöskään voida pitää asianmukaisena sitä, että velallisyrityksiä laitetaan eri asemaan siten, että myöhemmin maksava joutuu pienemmän perintäkuluvaatimuksen kohteeksi kuin aikaisemmin velvoitteensa hoitava velallisyritys. Esityksessä ei myöskään oteta huomioon sitä yritysvelallista, jonka osalta perintäkuluja tullaan hakemaan sekä ulosotosta että käräjäoikeudesta. Vuonna 2013 perintälakia muutettaessa pidettiin tärkeänä, että varsinainen saatava ja perintäkulut ovat ulosotossa samana saatavana eikä velallisen tule maksaa taulukkomaksua kummastakin saatavasta. Nyt kuitenkaan

ei pidetä ongelmana sitä, että velallisen tulisi suorittaa osasta perintäkuluja oikeudenkäyntimaksuja ja oikeudenkäyntikuluja ja tuomiosta tulisi erillinen maksuhäiriömerkintä.

On myös huomattava, että oikeudenkäyntikuluille ja mahdollisesti myös perintäkuluille tulee huomattavasti pitempi vanhentumisaika, kun loppusaatavalle hankitaan täytäntöönpanokelpoinen tuomio.

Katsomme, että suoraan ulosottokelpoisten yrityssaatavien perintäkulut tulisi voida vaatia kokonaisuudessaan ulosotosta kuten kuluttajasaatavatkin.

5. Maksuvaatimuksen toimitustapa kuluttajasaatavan perinnässä 5 §

Ehdotuksen mukaan kuluttajalla olisi jatkossakin oikeus vaatia maksuvaatimusten toimittamista kirjallisesti ja sähköistä toimitustapaa käytettäisiin silloin, jos kuluttaja niin haluaa. Ehdotuksen mukaiset vaatimukset voivat kuitenkin aiheuttaa sen, etteivät perintätoimistot tarjoa sähköisiä vaihtoehtoja kuluttajille kuluttajien toiveista huolimatta.

Katsomme, että maksuvaatimus tulee voida lähettää kuluttajalle siten, että kuluttaja antaa hyväksynnän sähköisen toimitustavan käyttöön kyseisessä kanavassa. Sitä ei tule sitoa määräaikaisuuteen muutoin kuin mahdollisesti sähköpostitse toimitetun maksuvaatimuksen osalta. Kuluttajan suostumusta arvioidaan nykyisin tietosuoja-asetuksen mukaisen suostumuksen kautta. Tämä suostumus ei kuitenkaan tunnista määräaikaista suostumusta vaan suostumuksen tulisi perustua oikeuteen peruuttaa suostumus.

Kuluttaja-asiamies on tuonut esiin oikeusturvanäkökohtia sähköisten toimitustapojen osalta siltä osin, kun kyse on muista sähköisistä kanavista kuin e-laskutuksesta tai yleisistä sähköisistä postilaatikoista. Näkemyksemme mukaan kuluttaja-asiamies ei ole katsonut, että e-laskutuksen tai yleisten sähköpostilaatikoiden osalta pitäisi olla normaalitavasta poikkeavia toimenpiteitä maksuvaatimuksen osalta. Kuluttaja-asiamies ei siis käsityksemme mukaan ole eri mieltä siitä, etteikö näitä kanavia käyttäen maksuvaatimuksia voisi toimittaa kuluttajille ilman hyväksynnän määräaikaisuutta.

Sähköisiä kanavia ottavat käyttöön kuluttajat, jotka ovat tottuneet niitä käyttämään ja osaavat niitä käyttää eivätkä halua enää vastaanottaa mitään paperipostia. Iäkkäimmissä henkilöissä käyttäjiä on tästä syystä selvästi vähemmän kuin nuoremmissa ikäpolvissa. Jos kuluttaja haluaa tehdä e-laskutussopimuksen perintäyhtiön kanssa niin maksuvaatimukset menevät verkkopankkiin. Jos taas tätä ei ole tehty, niin laskut menevät kuluttajan haluamaan sähköiseen postilaatikkoon (OmaPosti tai Kivra) ja muussa tapauksessa kirjepostina. Kuluttajan ei tarvitse seurata useampaa palvelua vaan nämä ovat joko tai vaihtoehtoja. Eli ensimmäinen vaihtoehto on e-laskutus ja jos sitä ei ole niin toinen vaihtoehto on sähköinen postilaatikko ja sen jälkeen kirjeposti.

Sähköisiä toimitustapoja voivat olla myös sähköposti tai perintätoimiston verkkopalvelun kautta toimitetut lähetykset tai tulevaisuudessa syntyvät uudet sähköiset toimitustavat. Näitä ei pidä sekoittaa yleisiin käytössä oleviin sähköisiin toimitustapoihin.

Katsomme, että maksuvaatimuksen lähettäminen tällaiseen ns. asiakaskansioon tulee tehdä niin, että ehdotuksen mukaiset lisäedellytykset ovat olemassa (12 kk ja ehdotuksen mukainen suostumus) sen lisäksi, että edellytetään ehdotuksen mukaisesti toisen viestintäkanavan käyttöä. Tämän tulisi olla riittävää, koska perintätoimiston on joka tapauksessa ehdotuksen mukaan aina riittävällä huolellisuudella varmistettava, että maksuvaatimus tosiasiassa saavuttaa velallisen. Riitatilanteissa perintätoimisto voi osoittaa viestin perillemenon tekstiviestin lisäksi myös esim. sillä, että maksuvaatimusviesti on järjestelmässä avattu kuluttajan toimesta (jos tällainen ominaisuus), kuluttaja on maksanut saatavaa tai kuluttaja on ollut maksuvaatimuksen osalta yhteydessä perintätoimistoon.

On erotettava toisistaan se, onko maksuvaatimus lähetetty lain mukaisesti ja se, onko kuluttaja saanut maksuvaatimuksen tiedokseen. Todistustaakan jakautumista on käsitelty ratkaisuissa KKO 2015:29 ja KKO 2015:28. Korkein oikeus on katsonut, että perintäkirjeen tulee saapua velalliselle niin, että velallinen on voinut ottaa selon kirjeen sisällöstä.

a) <u>E-laskutus</u>

Kuluttaja voi hyväksyä tietyn perintätoimiston e-laskuttajaksi verkkopankissaan tekemällä perintätoimiston kanssa e-laskutussopimuksen ja tämä voidaan katsoa lain mukaiseksi kirjalliseksi hyväksynnäksi.

Ehdotuksen mukaan velallisen antama kirjallinen tai sähköinen hyväksyntä maksuvaatimuksen osalta olisi kuitenkin voimassa enintään 12 kuukautta ja olisi siten määräaikainen.

Verkkopankit eivät tue tällaista menettelyä ja määräaikaisuutta on hankala toteuttaa verkkopankista ulkopuolisena toimintona. Verkkopankeissa annetut lähettäjien hyväksynnät ovat voimassa niin kauan, kunnes kuluttaja erikseen poistaa antamansa hyväksynnän. Kuluttajalle ehdotuksen mukainen hyväksynnän määräaikaisuus ei ole käyttäjälähtöistä, koska vaikka hän haluaisi saada kirjeet sähköisesti, hän ei niitä ajan umpeuduttua saa. Hän joutuu siis tekemään uuden sopimuksen perintätoimiston kanssa ja jos ei tätä huomaa tehdä, saa hän tahtomattaan kirjeet postitse. Voi myös olla, ettei perintäyhtiö pyydä heti uutta hyväksyntää eikä tarjoa heti mahdollisuutta jatkaa sähköistä mallia.

Katsomme, että e-laskutuksen osalta maksuvaatimus kuluttajasaatavissa tulisi pystyä aina antamaan kuluttajille kyseisen kanavan kautta ilman hyväksynnän määräaikaisuutta. Kuluttajan on vaikea ymmärtää, että maksuvaatimusten saaminen sähköisiin kanaviin vaatii häneltä poikkeavia lisätoimenpiteitä verrattuna siihen, miten sähköiset kanavat normaalisti ja kaikkien muiden lähettäjien osalta toimivat.

Ehdotuksen mukainen sekä perintätoimistoille että kuluttajille hankala toteutusmalli ei vastaa muiden Pohjoismaiden malleja. Ruotsissa tietosuojaviranomaisen mukaan

maksuvaatimuksen kirjallisen muodon vaatimus täyttyy myös sähköisessä muodossa lähetetyssä maksuvaatimuksessa eikä erillistä hyväksyntää tarvita. Tanskassa suostumus sähköiseen toimitustapaan on mahdollista vapaamuotoisella velallisen hyväksynnällä eikä hyväksyntä ole määräaikaista. Norjassa portaalin kautta lähetetyt ilmoitukset katsotaan luotettavalla tavalla lähetetyksi, silloin kun lähettäjää tietää, että vastaanottaja on hyväksynyt käyttävänsä portaalia. Lisäksi tällöin edellytetään lähettäjän varmistumista siitä, että vastaanottaja osaa käyttää kyseistä portaalia sekä vastaanottajalle sähköpostitse tai tekstiviestillä lähetettyä ilmoitusta uuden viestin saapumisesta. Tämäkin olisi paremmin toteutettavissa oleva vaihtoehto Suomessa e-laskutuksen osalta, koska kuluttaja voi verkkopankissa tilata sähköposti- tai tekstiviesti-ilmoituksen.

b) Sähköinen postilaatikko

Muissa Pohjoismaissa sähköinen postilaatikko rinnastetaan kirjepostiin. Käsityksemme mukaan myös Suomessa sähköinen postilaatikko on yleisesti rinnastettu kirjepostiin ja myös viranomaiset ovat käyttäneet sitä kirjepostin tavoin.

Katsomme, että kuluttajan, joka haluaa kaiken kirjepostin sähköiseen postilaatikkoonsa, tulisi myös saada maksuvaatimukset sinne ilman erillisiä hyväksyntöjä. Kuluttaja voi kuitenkin estää perintätoimiston lähettäjien joukosta ja valita erikseen lähettäjän. Tarkoituksenmukaisinta myös olisi, että perintää suoritetaan niin, että se mahdollisimman hyvin tavoittaa kuluttajan eli että posti menisi sinne minne kuluttaja on ilmoittanut sen haluavansa.

Norjassa luotettavalla tavalla lähetetyksi perintäkirjeeksi on katsottava muun muassa vastaanottajan digitaaliseen postilaatikkoon lähetetyt viestit, joiden saapumisesta ilmoitetaan vastaanottajalle maksutta joko sähköpostilla tai tekstiviestillä. Suomessa sähköisistä postilaatikoista saa tällaiset ilmoitukset ja toki tämä voisi olla lain mukainen vaatimuskin määräaikaisuuden sijasta.

Katsomme, että sähköisen postilaatikon osalta maksuvaatimus kuluttajasaatavissa tulisi pystyä aina antamaan kyseisen kanavan kautta (hyväksymällä kaikki lähettäjät) ja ilman hyväksynnän määräaikaisuutta.

Kuluttaja-asiamiehen toimesta on esitetty, että maksuvaatimus voi jäädä passiiviselta velalliselta huomaamatta. On kuitenkin huomattava, että kuluttajalle lähetettävä maksuvaatimus on ammattimaisen perintätoiminnan harjoittajan lähettämä vaatimus maksamatta jääneestä saatavasta. Sitä ennen kuluttajalle on lähtenyt lasku ja maksumuistutus/maksumuistutuksia. Häntä on myös voitu muulla tavoin muistuttaa saatavasta (esim. tekstiviestinä). Vasta tämän jälkeen lähtee maksuvaatimus, joten sen ei pitäisi tulla kenellekään yllätyksenä. Vielä vähemmän se voi tulla yllätyksenä sellaiselle kuluttajalle, joka on halunnut tehdä perintäyhtiön kanssa e-laskutussopimuksen tai halunnut kaikki postinsa sähköiseen postilaatikkoon ja saa maksuvaatimuksesta silloin vielä erillisen ilmoituksen.

Velkoja voi myös vaatia suoritusta tuomioistuimesta koska tahansa saatavan eräännyttämisestä lähtien eikä se vaadi maksuvaatimuksen lähettämistä. Vain jos perintätoimisto vaatii maksua tuomioistuimessa, sen tulee lähettää sitä ennen maksuvaatimus. Tämä on kuitenkin siis vain yksi monista tavoittamistavoista ennen

oikeudelliseen perintään siirtoa, joten huoli siitä, että maksuvaatimuksen lähettämisen sähköisesti voisi jäädä kuluttajalta huomaamatta on aiheeton. Sähköinen toimitustapa on myös kirjepostia luotettavampi saavutettavuuden osalta ja sen perillemenosta voidaan esittää näyttö. Ennen maksuhäiriömerkintää käräjäoikeuden tulee myös antaa haastehakemus tiedoksi velalliselle, josta ilmenee samat tiedot kuin maksuvaatimuksestakin.

Esitetty lainsäädäntö on edellä mainittujen ongelmien lisäksi toteutukseltaan erittäin raskas. Lisäksi säännös on niin monimutkainen, että kuluttajan on vaikea perehtyä ja ymmärtää sitä. Samoin kuluttajan on vaikea ymmärtää sitä, että toimitus katkeaa vuosittain ilman hänen lisäsuostumustaan. On myös epätodennäköistä, että kuluttaja näkisi niin paljon vaivaa, että opettelisi toimitustavasta erillisen poikkeavan suostumusmekanismin.

Säännös siis estää kuluttajaa käyttämästä vaivatta digitaalisia oikeuksiaan. Sen vuoksi se myös estää järkevästi siirtymisen kirjepostista ympäristöystävällisempiin toimitustapoihin.

6. Tratan toimitustapa 7 §

Välimuistion jälkeen tratan toimitustapaa on ehdotuksessa muutettu niin, että vakiintunut tapa ei ole sähköisen toimitustavan osalta ole mahdollinen.

Oikeusministeriö on kuitenkin laatinut katsauksen HE:n merkittävimpiin muutoksiin 30.11.2021. Katsauksen mukaan: ”Se, että velallisen osoite löytyy julkisesti Tieken verkkolaskutusosoitteistosta, ei voi tarkoittaa sitä, että kyse olisi nimenomaisesta suostumuksesta. Tällainen malli edellyttäisi käytännössä sitä, että Tieken sivustolla olisi ehdot, joihin sitoutumalla velallinen hyväksyy sen, että saatavia koskevat tiedonannot (tässä perintäkirjeet) voidaan myös toimittaa verkkolaskutusosoitteeseen.”

Oikeusministeriön mukaan riittävää siis olisi, että velallisyritys hyväksyisi Tieken sivuilla olevat ehdot. Tämä tulisi näkyä myös säännöksen perusteluista.

Tältä osin asia on jätetty perintätoimistojen selvitettäväksi ja tratan sähköinen toimittaminen jää kiinni siitä, onnistuuko ehtojen saaminen Tieken sivustolle.

Jos ehdot saadaan Tieken sivustolle, on vielä epäselvää minkälaiset ne täytyy olla ja tämä voi jäädä tulkinnanvaraiseksi. Tämä on erityisen ongelmallista, koska kyse on tratasta, jolla on merkittäviä oikeusvaikutuksia. Tämä voi olla este trattojen lähettämiselle sähköisesti ottaen huomioon perintätoimistojen vahingonkorvausvelvoitteet välillisine vahinkoineen, jos trattamerkinnän katsotaan syntyneen virheellisesti (esim. jos trattaa ei ole toimitettu lain edellyttämällä tavalla). Kirjepostin vastaanottaminen on monille velallisyrityksille nykyisin hankalaa tai yritykset eivät välttämättä enää lainkaan edes ota vastaan paperipostia. Verkkomaksulaki edellyttää pitkälti laskujen toimittamista sähköisesti ja yritysten on vaikea ymmärtää, ettei tämä laki koske trattoja.

Toteutus vaikuttaa tällä hetkellä äärimmäisen hankalalta ja tämä voi estää siirtymisen tratan osalta sähköiseen toimitustapaan. Säännös tulisi olla välimuistion mukainen ja poistaa nimenomaisen suostumuksen vaatimus.

SUOMEN PERIMISTOIMISTOJEN LIITTO

7. Sääntelyn aukollisuus ja tulkinnanvaraisuus

Talousvaliokunta on todennus (24/2020): Perintätoimintaan ja maksuhäiriötilanteisiin kohdistuvat pysyvät sääntelyratkaisut tulee tehdä normaalin perinpohjaisen lainvalmisteluprosessin kautta kattavine vaikutusarvioineen ja kuulemismenettelyineen.

SPL katsoo, että tiedossa olevia sääntelyn aukollisuuksia ja tulkinnanvaraisuuksia ei ole otettu valmistelussa riittävästi huomioon.

Tulkinnanvaraisten kysymysten jääminen valvontaviranomaisten tulkinnan varaan ei ole oikeusvaltioperiaatteen, hallinnon lakisidonnaisuuden periaatteen taikka hallinnon lainalaisuuden periaatteen mukaista. Nykyisellään valvontatoiminta ei ole riittävässä määrin sidottua harkintaa ja laillisuusargumentaation aukkoja täytetään liiaksikin vapaalla – puhtaasti viranomaisen tarkoituksenmukaiseksi katsomalla harkinnalla.

Perintätoimistot ovat saaneet juridisesti tulkinnanvaraisista asioista aluehallintovirastolta varoituksia, joista osa on kumoutunut hallinto-oikeudessa. Olisi kaikkien edun mukaista, että säädettävissä olevat asiat olisivat perintälaissa ja tulkinnanvaraiseksi osoittautuneet asiat tulisivat lainsäädännöllä säädetyiksi.